

קונגרס באזל

בשנת 1897, יזם הרצל את הקונגרס הציוני היהודי הראשון שהתקיים בבאזל שבשווייץ. אל הקונגרס הוזמנו 197 צירים, נציגי התנועה הציונית מכל העולם. במהלך הקונגרס גובשה "תכנית באזל" שבה הוגדרו מטרותיה של התנועה הציונית והאמצעים להגשמתה של מטרה זו. על כך אמר הרצל: "בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים". הרצל נבחר על ידי הקונגרס לעמוד בראש התנועה הציונית, וכמנהיג התנועה קיבל את הכול להיפגש עם מנהיגי המעצמות, כדי לקבל את הצ'רטר (אישור להקמת מדינה) על ארץ ישראל.

מטרות הקונגרס הציוני

- להפיץ את מהותה, יעדיה וכוונותיה של התנועה הציונית בעולם כולו.
- לגייס את עזרת שליטי המדינות, שתמיכתם הייתה נחוצה להשגת יעדי התנועה הציונית.
- ליצור תשתית ארגונית לתנועה הציונית.
- ללכד ולאחד את הקבוצות השונות בעם היהודי סביב הרעיון הציוני.

"תכנית באזל"

"הציונות שואפת להקים לעם ישראל בית-מולדת בארץ ישראל, מובטח במשפט הכללי".
המטרה של התנועה הציונית היא להקים עבור העם היהודי בית מולדת, ישות פוליטית יהודית בארץ ישראל, שתזכה להכרתן ולאישורן של מדינות העולם ("משפט הכללי").

האמצעים שצוינו בתוכנית להגשת מטרתה של התנועה הציונית:

- **פיתוח ארץ ישראל** על ידי יישובה ביהודים/ות עובדי/ות אדמה, בעלי/ות מלאכה ובעלי/ות מקצועות אחרים.
- **ארגון יהדות העולם** באמצעות מפעלים או פרויקטים יעילים, מקומיים וכלכליים, בהתאם לחוקים של כל מדינה, למען ליכודו וגיבושו של העם היהודי.
- נקיטת פעולות בקרב היהודים/ות בעולם להגברת **הרגש הלאומי-יהודי** וההכרה הלאומית היהודית.
- נקיטת **פעולות הכנה במישור המדיני** כדי להשיג את הסכמת המעצמות (המדינות החזקות) להגשמת המטרה הציונית, כלומר: השגת צ'רטר – אישור להקמת מדינה.

חשיבותה של "תוכנית באזל"

תוכנית באזל הניחה את היסודות למדינה יהודית בארץ ישראל בדרכים הבאות:

- התוכנית הציבה את ההקמה של מדינה יהודית בארץ ישראל כמטרתה של התנועה הציונית.
- התוכנית ציינה גם את האמצעים שעל התנועה הציונית לנקוט כדי להגשים מטרה זו.

בעקבות התוכנית הוקמה התנועה הלאומית היהודית, לרבות התשתית הארגונית ששימשה את התנועה כבסיס לבניית הבית הלאומי.

המסגרות הארגוניות שהוקמו למימוש מטרותיה של התנועה הציונית

בקונגרס הציוני הראשון הוקמה **ההסתדרות הציונית העולמית**, המסגרת המדינית והארגונית לכל הארגונים הציוניים ברחבי העולם. כמו כן נקבעו מוסדותיה הנבחרים. מי ששילם "שקל ציוני" היה חבר בהסתדרות הציונית וחברותו הקנתה לו את הזכות לבחור נציגים לקונגרס ולהיבחר.

גופים מדיניים הנהגתיים:

- הקונגרס הציוני: מעין פרלמנט של ההסתדרות הציונית העולמית. עד 1901 התכנס הקונגרס מדי שנה, ולאחר מכן התכנס מידי שנתיים. נציגיו נבחרו על ידי חברי ההסתדרות הציונית. הקונגרס שימש כמוסד העליון של התנועה הציונית לענייני חקיקה, לקביעת מדיניותה של ההסתדרות הציונית ולקביעת תקציבה.
- הוועד הפועל הציוני (הגדול): הוועד הפועל מנה כ-25 חברים שנבחרו על ידי צירי הקונגרס. גוף זה היה מעין ממשלה והיה אחראי לפעילות הציונית בין הקונגרסים.
- הוועד הפועל המצומצם: מנה כשבעה חברים שנבחרו מתוך הוועד הפועל הגדול. גוף זה מעין "קבינט", היה הגוף הביצועי ליישום שוטף של החלטות הקונגרס. הרצל נבחר לראשות הוועד הפועל המצומצם.

גופים כלכליים:

- בנק אוצר התיישבות היהודים: בנק ששימש כמכשיר הכספי לפעולות המדיניות והכלכליות של ההסתדרות הציונית.
- בנק אנגלו-פלשתינה: חברת-בת (סניף) של אוצר התיישבות היהודית. הבנק ישב ביפו ושימש לניהול הפעולות הכלכליות וההשקעות של ההסתדרות הציונית בארץ.

גופים מיישבים:

- קרן קיימת לישראל (קק"ל): גוף שהוקם כדי לאסוף הון לאומי לרכישת אדמות בארץ ישראל ולהפוך אותן לאדמות הלאום.
- חברת הכשרת היישוב: הוקמה על ידי ההסתדרות הציונית ב-1908, תפקידה היה לרכוש קרקעות עבור קק"ל וגם עבור גורמים פרטיים.
- המשרד הארץ-ישראלי: המשרד הוקם ביפו וייצג את ההסתדרות הציונית בארץ ישראל, כדי לקדם את העבודה המעשית ולסייע בארגון תוכניות התיישבות וביצוען.

מוסדות ההסתדרות הציונית

**מוסדות מיישבים
(אדמות)**

**מוסדות ממנים
(כספיים)**

**מוסדות מארגנים
הנהגתיים**

קרן קיימת לישראל
(קק"ל)

בנק אוצר התיישבות
היהודים

הקונגרס הציוני

המשרד

הארץ-ישראלי

בנק אנגלו-פלשתינה

הוועד הפועל הציוני
(הגדול)

חברת הכשרת היישוב

הוועד הפועל
המצומצם

